

Discussiestuk oordeelsvorming 22 januari 2015

In de oordeelsvormende fase gaat de raad plenair in debat met als achtergrondinformatie de volgende stukken:

- Procesvoorstel voor de beeldvormende fase
- Studie bestuurlijke toekomst
- Uitkomst bestuurskrachtonderzoek
- Verslag wijkgesprekken
- Procesvoorstel voor de oordeelsvormende en besluitvormende fase
- Verslag burgemeester met rondje langs de besturen
- Pre-advies gemeentesecretaris
- Omnibusenquête 2013
- Toekomstvisie 2025: Ruimte voor kwaliteit

Om het debat in de gemeenteraad vorm te geven is conform de opdracht van de raad (26 juni 2014) een discussiestuk opgesteld dat facilitair is aan het debat in de oordeelsvormende fase. De projectgroep heeft dit discussiestuk opgesteld in samenspraak met de werkgroep van de raad.

Proces bestuurlijke toekomst

In het bestuurlijke toekomst project zijn drie centrale vragen geformuleerd:

1. Kan Landsmeer op de huidige manier zelfstandig door?
2. Zo niet, gaan we dan fuseren of samenwerken?
3. En met wie?

Vragen 2 en 3 kunnen niet los van elkaar beschouwd worden. Een uitspraak of besluit tot samenwerking of fusie met een andere gemeente(n) kan uiteraard alleen op basis van wederzijdse wil en overeenstemming.

Gecompileerde stukken

Vraag 1: Kan Landsmeer op de huidige manier zelfstandig door?

De keuze die de gemeenteraad maakt, dient bestendig te zijn voor de langere termijn. Het is onwenselijk om er regelmatig discussie over te blijven voeren.

De beantwoording van deze vraag gaat mede over bestuurskracht. Er bestaan vele gradaties van bestuurskracht. Wij hanteren drie niveaus van bestuurskracht. Deze niveaus van bestuurskracht bieden een handvat voor de beantwoording van de vraag of Landsmeer zelfstandig kan blijven.

Per gradatie wordt hieronder aangegeven welke stukken worden aangeleverd om te beoordelen of Landsmeer voldoende bestuurskrachtig is.

Bestuurskrachtniveau 1: lokaal

De gemeente kan de belangen van haar inwoners goed behartigen, voorzover daarvoor slechts een lokale bestuurlijke inspanning nodig is. Er is nauwelijks sprake van (en/of noodzaak voor) bestuurlijke sturing op regionale opgaven. Deze lichte gradatie van bestuurskracht lijkt in dit tijdperk van decentralisaties, (al dan niet verplichte) gemeenschappelijke regelingen, de ligging van Landsmeer in de regio Zaanstreek-Waterland, Stadsregio Amsterdam en Metropoolregio Amsterdam, alsmede trends van visie- en strategie-ontwikkeling in regionaal verband niet meer voldoende.

- Pre-advies gemeentesecretaris: de ambtelijke organisatie heeft een medewerkerstevredenheidsonderzoek ingevuld. De uitkomst laat zien dat de

ambtelijke organisatie kwetsbaar is, met een hoge werkdruk. De organisatie wil en moet doorontwikkelen naar moderne manieren van werken.

- Omnibusenquête 2013: tweejaarlijks wordt een inwonerstevredenheids-onderzoek gehouden. Deze enquête bevat een groot aantal onderwerpen, zoals veiligheid, leefbaarheid, zorg, verkeer, beheer openbare ruimte, voorzieningen, gemeentelijke dienstverlening en bestuur en politiek. Dit stuk gaat over de kwaliteit van de dienstverlening gemeente.

Bestuurskrachtniveau 2: Regionaal Zaanstreek-Waterland

De gemeente kan de belangen van haar inwoners goed behartigen, voorzover daarvoor naast lokale ook regionale bestuurlijke inspanning nodig is. De grootte van de gemeente Landsmeer alsmede de ligging in de Regio Zaanstreek-Waterland, Stadsregio Amsterdam en Metropoolregio Amsterdam lijken deze gradatie van bestuurskracht te vereisen.

- Bestuurskrachtonderzoek uitkomst. In opdracht van de gemeenteraad is onderzoek gedaan naar de bestuurskracht van de gemeente op regionaal niveau. BoerCroon heeft dit onderzoek uitgevoerd.
- Toekomstvisie 2025: Ruimte voor kwaliteit.

Bestuurskrachtniveau 3: Bovenregionaal SRA en MRA

De gemeente kan de belangen van haar inwoners goed behartigen, voorzover daarvoor lokale, regionale, bovenregionale en landelijke inspanning noodzakelijk is. Deze gradatie van bestuurskracht kan via verbinding met de Metropoolregio, naburige 100.000+ gemeenten of via de VNG worden ingevuld. Momenteel laten Zaanstad en Purmerend onderzoeken of zij in Metropoolregioverband voldoende bestuurkrachtig zijn. Zodra de resultaten van dit onderzoek beschikbaar zijn, zal de raad daarover worden geïnformeerd.

Vraag 2 en 3: Zo niet, gaan we dan fuseren of samenwerken? En met wie?

Als de eerste vraag voldoende aanleiding geeft om de tweede vraag te beantwoorden, dan zal de gemeenteraad zijn eigen voorkeur voor fusie of samenwerking dienen uit te spreken. Deze vraag kan niet los beantwoord worden van vraag 3. Als een beoogde partnergemeente(n) (nog) geen samenwerking of fusie met Landsmeer willen, dan is een besluit van de gemeenteraad onlogisch. Wel is het belangrijk om te weten of de gemeenteraad van Landsmeer samenwerking of fusie wil en zo ja met wie.

De volgende stukken zijn als achtergrondinformatie beschikbaar:

- Studie bestuurlijke toekomst. Hierin is informatie opgenomen over samenwerking en fusies van andere gemeenten en effect op de kwaliteit van de dienstverlening, de kwetsbaarheid van de organisatie en de kosten.
- Verslag van de wijkgesprekken. De inwoners hebben op 2, 3, 8 en 9 september 2014 vragen gesteld en hun beleving en/of voorkeur(en) uitgesproken richting de raadsleden. De meningen van de inwoners worden meegenomen bij deze vraag.
- Het verslag van de burgemeester van diverse bestuurlijke bezoeken aan en reacties uit gemeenten in de regio (van Colleges en Burgemeesters). In dit verslag zijn de reacties op hoofdlijnen weergegeven.

Samenwerken en beslisbevoegdheid

Samenwerking kent diverse varianten (zie Studie bestuurlijke toekomst Landsmeer). Deze varianten zijn globaal onder te verdelen in twee subvarianten:

- Integrale samenwerking: waarbij de ambtelijke organisatie wordt samen-gevoegd.

- Samenwerking op inhoudelijke thema's of bijvoorbeeld alleen de bedrijfsvoering.

De beslisbevoegdheid van de raad is verschillend bij een fusie en samenwerking. De gemeenteraad is bevoegd tot het besluiten tot een fusie. De gemeentesecretaris kan autonoom in het belang van de organisatie besluiten tot een samenwerking. Desalniettemin wordt gestimuleerd om een volledig gedragen besluit te nemen.

Inrichting van de oordeelsvormende avond

Vraag 1: Kan Landsmeer op de huidige manier zelfstandig door?

Bij de beantwoording van deze vraag kunnen de documenten als achtergrondinformatie worden gebruikt.

Behandeling in één ronde. Iedere fractie krijgt maximaal 5 minuten spreektijd.

Vraag 2: Fuseren of samenwerken

Voordat wordt gesproken over eventuele scenario's/partners (vraag 3), gaat de gemeenteraad zelf een oordeel vormen over fuseren of samenwerken. De volgende stelling kan daarbij behulpzaam zijn:

'Fuseren is op korte termijn geen optie voor Landsmeer'.

Handvat bij de beantwoording van de stelling: Heeft de gemeenteraad, los gezien van wat eventuele partner(s) wil, een voorkeur voor een fusie? Zo niet, is de gemeenteraad bereid om te besluiten tot een fusie als de gewenste partner(s) dat bij voorkeur heeft? Of heeft de gemeenteraad een voorkeur voor samenwerking dat op termijn kan resulteren in een fusie? Of is alleen een samenwerking een mogelijkheid voor de gemeenteraad.

Behandeling in één ronde. Iedere fractie krijgt maximaal 5 minuten spreektijd.

Vraag 3: Scenario's verminderen tot realistische scenario's

Voordat over realistische scenario's wordt gesproken, kan een programma van wensen worden vastgesteld. Dit programma van wensen bevat drie criteria die in de fase van beeldvorming als 'vanzelfsprekend' naar voren zijn gekomen:

- Bestendigheid. De samenvoeging mag niet leiden tot nieuwe discussie(s) binnen 7-10 jaar.
- Het behelzen van minimaal 50.000 inwoners.
- Een aangrenzende gemeente(n).

Bent u het daar mee eens?

Behandeling in één ronde. Iedere fractie krijgt maximaal 5 minuten spreektijd.

Als deze criteria worden onderschreven, dan kunnen de volgende scenario's als niet-realistisch worden bestempeld:

- Bij voorkeur wordt een scenario met een gemeente die niet direct aan Landsmeer grenst, als niet-realistisch bestempeld *:
 - Fusie of samenwerking Zaanstad
 - Fusie of samenwerking Beemster
 - Fusie of samenwerking Zeevang
 - Fusie of samenwerking Edam-Volendam
- * Let op: dit betekent niet dat een samenwerking of fusie met deze gemeente(n) wordt uitgesloten. Een combinatie met een aangrenzende gemeente én een niet-aangrenzende gemeente is wel mogelijk.*
- Bij voorkeur worden scenario's die minder dan 50.000 inwoners behelsen, als niet-realistisch bestempeld:
 - Fusie of samenwerking Oostzaan (20.000 inwoners)
 - Fusie of samenwerking Waterland (27.000 inwoners)
 - Fusie of samenwerking Wormerland (25.000 inwoners)
 - Fusie of samenwerking Oostzaan en Wormerland (OVER-gemeente) (35.000 inwoners)

Vervolgens spreken we over realistische en wenselijke scenario's. De discussie vindt volgens het volgende stramien plaats:

Op basis van het voorgaande blijven nog vijf scenario's over. Let wel: het is mogelijk dat de gemeenteraad niet instemt met het programma van wensen, waardoor meer scenario's als realistisch en wenselijk worden betiteld.

Scenario 1: Amsterdam

- Een fusie
- Een samenwerking

Scenario 2: Purmerend

- Een fusie
- Een samenwerking

Scenario 3: Oostzaan, Wormerland en Waterland

- Een fusie
- Een samenwerking

Scenario 4: Waterland, Edam-Volendam (Zeevang)

- Een fusie (rekening houden met lopende arhi-procedure fusie Edam-Volendam en Zeevang)
- Een samenwerking

Scenario 5: Oostzaan, Wormerland, Waterland, Edam-Volendam (Zeevang)

- Een fusie (rekening houden met lopende arhi-procedure fusie Edam-Volendam en Zeevang)
- Een samenwerking

Behandeling

Elk scenario wordt behandeld. Fracties steken hun hand op als zij willen betogen vóór het scenario (maximaal 3 keer pleiten/betogen per partij). De fracties die willen betogen, krijgen de tijd om hun argumenten en afwegingen te presenteren (maximaal 5 minuten per partij). De andere fracties krijgen vervolgens de mogelijkheid om tegenargumenten in te brengen (maximaal 5 minuten).

Behandeling in twee ronden. Na betoging 'voor' en betoging 'tegen' krijgen dezelfde fracties nog maximaal 2 minuten om te reageren op de andere fracties.

Als iedere fractie voor een bepaald scenario is, dan krijgt iedere fractie 2 minuten om hun overwegingen toe te lichten. Hetzelfde geldt wanneer iedere fractie tegen een bepaald scenario is. Indien voor een bepaald scenario niet wordt betoogd, valt deze af (scenario minder).

Behandeling in één ronde. Iedere fractie krijgt maximaal 2 minuten spreektijd.

Uiteindelijk zijn de gewenste scenario's voorbijgekomen en weet iedereen hoe elke fractie naar de scenario's kijkt. Waar mogelijk wordt het aantal scenario's daarmee al voor de besluitvorming in deel 1 van de bestuurlijke oriëntatie verminderd. Op basis daarvan worden resterende scenario's ter besluitvorming voorgelegd op 19 februari 2015.

Deel 2: Vervolgproces

Zodra het aantal scenario's na de besluitvorming op 19 februari 2015 is beperkt tot realistische scenario's (twee of drie), dan zal het College aan de gemeenteraad een voorstel doen voor een vervolgproces, deel 2 van de bestuurlijke oriëntatie. Aan de hand van ingebrachte wensen zullen de resterende scenario's onder verantwoordelijkheid van het College verder worden uitgewerkt, waarna de Raad in de loop van 2015 een definitieve beslissing kan nemen.